

Виолета М. Ђорђевић¹

САГЛЕДАВАЊЕ ТРАНСФОРМАЦИЈЕ ЈАВНИХ БИБЛИОТЕКА

ЈАСМИНА НИНКОВ, *НОВА БИБЛИОТЕКА: ИНОВАТИВНОСТ И
СОЦИЈАЛНА УЛОГА БИБЛИОТЕКА* (ЉИГ: СОМБОР:
ИНТЕРНЕТ КЛУБ – ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ, 2023)

Књига *Нова библиотека: иновативност и социјална улога библиотека* писана је из пера Јасмине Нинков, дипломираног политиколога и дипломираног библиотекара-саветника, са дугогодишњим искуством руковођења библиотеком, најпре на позицији директорке Библиотеке „Милутин Бојић”, од 2002. до 2009. године, а од 2009. године на месту директорке Библиотеке града Београда, највеће јавне библиотеке у Србији. Изузетно богато библиотечко искуство, стицано праксом на домаћем и светском терену, кроз руковођење бројним пројектима, учешћа на међународним скуповима, семинарима и конференцијама, ауторки омогућава јасно и детаљно сагледавање процеса трансформације јавних библиотека у садашњем тренутку, али и предвиђање токова ове трансформације у будућности, што је у фокусу ове публикације.

¹ violeta_djordjevic@yahoo.com

Књига је објављена у едицији BIBLIOTECA FUTURA Интернет клуба Љиг и Педагошког факултета у Сомбору, а штампана је сансерифним типографским писмом хуманистичког типа Орто РНИДС ауторке Ане Продановић, што је чини и у техничком смислу лако читљивим делом.

Публикација се може најпре сврстати у стручну литературу, намењену библиотечко-информационој јавности, али стилска лакоћа којом је писана омогућава читање и широј читалачкој публици која показује интересовање за проблематику актуелних и будућих кретања јавних библиотека.

Ауторка се кроз девет поглавља садржаних у публикацији дотиче следећих тема: библиотеке и библиотекарски као водичи усред густо збијене информационе џунгле; менаџмент јавних библиотека са акцентом на просторе, фондове, библиотечке сервисе, кориснике и запослене; кретање јавних библиотека у односу на светска кретања и улога библиотека у борби за равноправно и демократско друштво, економски и друштвени развој, као и у остваривању циљева одрживог развоја Уједињених нација; културни туризам и библиотеке, социјална улога библиотека, улога библиотека у финансијској писмености, развој иновативних библиотечких услуга, нови концепт библиотеке као виртуелни и физички простор.

Већ на првим странама овог дела Јасмина Нинков пише да у дугој историји библиотекарства јавним библиотекама припадају тек два столећа, али да глобалне промене које доноси 21. век радикално мењају њихов положај, те да је један од главних задатака нове библиотеке препознавање и усвајање промена у размишљању и духу својих корисника. Она надаље констатује да јавне библиотеке у 21. веку преузимају улогу најзначајнијег културног и информационог центра своје заједнице. Пишући о јавној библиотеци, ауторка истиче: „Она постаје актуелна, демократска верзија агоре и форума из прошлости, ново средство јачања интеграције унутар заједнице и оквир за дискусију и организацију, темељ културе и слободног развоја просвећених грађана”. Веома сликовито објашњава да савремена јавна библиотека данас представља статус јавне зграде заједнице, њену дневну собу, отворену за све узрасте, која је у значајном контрасту са доминантним комерцијалним центрима, да би поентирала исказом да библиотеке преузимају примат јединих некомерцијалних места.

Говорећи о библиотекама у времену експлозије информација, Јасмина Нинков наглашава да јавне библиотеке својом организационом структуром, пропагандом и маркетингом морају излазити у сусрет корисницима и отварати нове сервисе, али и предочавати нове могућности претраживања. У том циљу она указује на значај улагања у информатички сервис јавних библиотека, јер

је интернет темељ цивилизације информација, као и на саму демократизацију информација, које више нису привилегија елитних слојева друштва. С тим у вези, цитира Џејмса Х. Белингтона, некадашњег директора Конгресне библиотеке у Вашингтону, који говори да је демократско друштво рођено у култури књиге и да без ње неће преживети, те да је због тога веома важна интеграција новог света електронског знања и комуникација у традиционалну културу књиге, чији су библиотеке најважнији чувари.

Ауторка пише о менаџменту јавних библиотека као о неопходном предуслову испуњавања информационих, културних, образовних и социјалних потреба корисника, што значи да савремена јавна библиотека мора да обрати пажњу на сваки појединачни сегмент своје делатности: на потребе корисника и приступ изворима информација, закон о библиотекарству, коришћење информационе мреже, сервис и комуникације, фондове и доступност виртуелних докумената, систем информационог менаџмента, библиотечки простор, онлајн јавни каталог, радне станице, библиотеку као место друштвеног окупљања и др. Менаџментска трансформација традиционалне библиотеке у савремену установу, у мултимедијатеку – музичку библиотеку, библиотеку за младе, *taker spaces*, некомерцијално средиште окупљања локалне заједнице – императив је библиотека, закључује ауторка.

Нова библиотека подразумева и нове библиотекаре са посебним вештинама. Ауторка књиге говори о недостатку особља, посебно обучених библиотекара, и потреба кадровске разноврсности у тренутку када су дигитални материјали и виртуелне библиотеке део свакодневног пословања јавне библиотеке. Ову потребу поткрепљује цитатом шведског економисте, писца и јавног говорника Кјела Нордстрома и писца Јонаса Ридерстрела: „Не очекујте много информација у компанијама где је 90% запослених истог пола, отприлике истих година, има сличан ниво образовања, облачи се на исти начин и сви играју голф”. Због свега наведеног, у књизи се указује на важност и потребу за сталним стручним усавршавањем и за брзим обукама у ближој будућности у великом броју јавних библиотека. Но, у књизи се постављају и питања у вези с овим која тренутно остају без одговора, а то су питања попут следећих: како придобити висококвалификовано особље, да ли су библиотеке довољно привлачне као радна места, колико је јавно финансирана библиотека пожељан послодавац и сл.

Поглавље „Културни туризам и библиотеке” говори о још једној новој улози библиотека. Наиме, данас је битан део туризма и културни туризам, који се може дефинисати као посета туриста привучених историјским, уметничким и

научним занимљивостима неког подручја, а музеји, галерије, архиви и библиотеке поседују богате збирке и грађу коју могу да представе на својим сајтовима и тиме привуку пажњу туриста из целог света. Библиотеке могу бити доминантне у доприносу културном и завичајном туризму и то пре свега збиркама локалних студија, које углавном садрже материјал јединствен за неко подручје.

У публикацији се детаљно разрађују могућности јавне библиотеке на пољу подупирања финансијске писмености грађана. Наиме, данас постоји више од 320 хиљада јавних библиотека, а 73% се налази у земљама у развоју и транзицији. Те библиотеке би могле да се користе као канал за пренос информација и услуга које омогућавају финансијску инклузију. Пошто су већ посвећени обезбеђивању приступа информацијама, библиотекари су опремљени да служе као водичи за информације. Они могу да шире информације, утврђују потребе припадника заједнице и да их упућују на одговарајуће услуге. Као институције заједнице од поверења које се јавно финансирају, библиотеке су природно место на којем људи траже информације. Ако библиотекари прођу одговарајућу обуку, индивидуално прилагођена помоћ библиотекара може користити онима којима измичу финансијске прилике, објашњава Ј. Нинков.

У поглављу „Социјална улога библиотека” сусрећемо се са констатацијом да су јавне библиотеке једини јавни сервис културе распоређен по свим насељима Србије (као и поште), те на најбржи и најјефтинији начин могу бити трансформисане у центре локалног и регионалног развоја. Модернизоване услуге јавних библиотека и иновативни сервиси базирани на дигиталним технологијама чине да библиотеке буду места задовољења културних, информационих, образовних и социјалних потреба. Нове библиотеке, каже Ј. Нинков, морају грађанима да обезбеде побољшан приступ коришћењу услуга јавних библиотека, нарочито оних група које су подложне ризику социјалне или дигиталне маргинализације, старијим грађанима и дигиталним избеглицама, како се популарно називају грађани који нису информатички писмени.

Ауторка даље конкретизује и пише да би јавне библиотеке требало да негују осећај за грађанско, демократско друштво, опирајући се маргинализацији, тако што би грађанима нудиле отворене, привлачне и угодне просторе, као и обуку у циљу коришћења електронских извора, те да се нарочито треба усредсредити на потребе посебних група корисника, као што су инвалиди, омладина, стари, незапослени и људи који живе у руралним срединама. Такође, требало би да се усредсреде на потребе деце и оних који воде бригу о њима нудећи им забавно, поуздано и стимулативно окружење. Једнако је важно и да развијају своју улогу центра за деинституционализовано и неформално образовање,

који нуди садржај, обуку и подршку грађанима у свим етапама живота, као и да доприносе развоју функционално писменог информативног друштва, тако што би континуирано промовисале читање у свим облицима. Ауторка закључује да су јавне библиотеке покретачи развоја у својим заједницама и да имају потенцијала да играју водећу улогу у пружању помоћи појединцима и заједницама у прилагођавању свету који се мења.